

„Społeczny obowiązek religijny i prawo do wolności religijnej”

aneks 5: *Dignitatis humanae* w katechizmie Kościoła Katolickiego

Co z soborowego dokumentu o wolności religijnej zostało przeniesione do *pewnej normy nauczania wiary*¹, którą w postaci Katechizmu Kościoła Katolickiego promulgował w roku 1992 bł. Jan Paweł II?

Poszczególne fragmenty *Deklaracji o wolności religijnej* są cytowane albo wskazywane (w tekście lub w odsyłaczach) przez Katechizm bł. Jana Pawła II w związku z zagadnieniami: wolności wiary (KKK 160²), wolności człowieka (KKK 1738³), sądu sumienia (KKK 1782⁴), formowania sumienia (KKK 1785⁵), cnoty wiary (KKK 1816⁶), roli Magisterium w kształtowaniu życia moralnego (KKK 2036⁷), a nawet warunków wznoszenia przez chrześcijan budynków przeznaczonych do kultu Bożego (KKK 1180⁸).

¹ Bł. Jan Paweł II, Konstytucja Apostolska *Fidei depositum* z 11 października 1992.

² *DH* 10 [1]; 11 [1 i 3].

³ Por. *DH* 2 i 7.

⁴ *DH* 3 [6-7].

⁵ Por. *DH* 14.

⁶ Tamże.

⁷ Tamże.

⁸ Por. *DH* 4.

Jednak częścią Katechizmu w największym stopniu związaną z głównym przesłaniem *Dignitatis humanae* jest umieszczony wewnątrz wykładu pierwszego przykazania Dekalogu fragment pt. *Społeczny obowiązek religijny i prawo do wolności religijnej*⁹. Podajemy ten fragment niżej w całości. Sposób, w jaki Katechizm wiąże wybrane zdania deklaracji soborowej z innymi wypowiedziami Magisterium oraz kształtuje jedną całość z „nowego” i „dawnego”, stanowi autorytatywną metodę naświetlenia właściwej interpretacji zarówno nauki o wolności religijnej, jak i nauki o obowiązkach ludzi i społeczeństw wobec prawdziwej religii i jedyne Kościoła.

KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

nn. 2104–2109

Wszyscy ludzie [...] obowiązani są szukać prawdy, zwłaszcza w sprawach dotyczących Boga i Jego Kościoła, a poznawszy ją, przyjąć i zachowywać (20¹¹). Obowiązek ten wypływa z samej natury ludzi (21¹²). Nie jest on sprzeczny ze szczerym szacunkiem dla różnych religii, które nierzadko [...] odbijają promień owej Prawdy oświecającej wszystkich ludzi (22), ani z wymaganiem miłości przynaglającej chrześcijan, aby wobec ludzi, którzy trwają w błędzie albo w niewiedzy co do spraw wiary, postępowali z miłością, roztropnością i cierpliwością (23¹³).

(20) Sobór Watykański II, dekl. *Dignitatis humanae*, 1.

(21) Sobór Watykański II, dekl. *Dignitatis humanae*, 2.

(22) Sobór Watykański II, dekl. *Nostra aetate*, 2.

(23) Sobór Watykański II, dekl. *Dignitatis humanae*, 14.

Obowiązek oddawania Bogu prawdziwej czci odnosi się do człowieka w wymiarze indywidualnym i społecznym. Jest to *tradycyjna nauka katolicka o moralnym obowiązku ludzi i społeczeństw wobec prawdziwej religii i jedyne Kościoła Chrystusowego (24¹⁴)*. Prowadząc nieustannie dzieło ewangelizacji, Kościół pracuje nad tym, by ludzie starali się o *kształtowanie w duchu chrześcijańskim sposobu myślenia i obyczajów, praw oraz ustroju*

⁹ Nauka tego fragmentu podana jest ponadto w streszczeniu w punktach 2136 i 2137. W tym drugim punkcie cytowane jest DH 15 [1].

KKK 2104¹⁰

¹⁰ Przyjmujemy numerację własną Katechizmu Kościoła Katolickiego.

¹¹ DH 1 [7].

¹² Prawdopodobnie DH 2 [5].

¹³ DH 14 [7].

KKK 2105

¹⁴ DH 1 [9].

własnej społeczności (25). Obowiązkiem społecznym chrześcijan jest szanowanie i pobudzanie w każdym człowieku umiłowania prawdy i dobra. Wymaga on od nich, by przyczyniali się do rozpowszechniania jedynej prawdziwej religii, która istnieje w Kościele katolickim i apostołskim (26¹⁵). Chrześcijanie są powołani, by być światłością świata (27). W ten sposób Kościół ukazuje królowanie Chrystusa nad całym stworzeniem, a szczególnie nad społecznościami ludzkimi (28^{16 17}).

¹⁵ DH 1 [6].

¹⁶ Zob. w naszym aneksie

3: → V 8.

¹⁷ Zob. w naszym aneksie

3: → V 16.

(24) Sobór Watykański II, dekl. *Dignitatis humanae*, 1.

(25) Sobór Watykański II, dekret *Apostolicam actuositatem*, 13.

(26) Por. Sobór Watykański II, dekl. *Dignitatis humanae*, 1.

(27) Por. Sobór Watykański II, dekret *Apostolicam actuositatem*, 13.

(28) Por. Leon XIII, enc. *Immortale Dei*; Pius XI, enc. *Quas primas*.

KKK 2106

W sprawach religijnych nikt nie powinien być przymuszany do działania wbrew swojemu sumieniu ani nie powinno się przeszkadzać mu w działaniu według jego sumienia – prywatnym i publicznym, indywidualnym lub w łączności z innymi, byle w godziwym zakresie (29¹⁸). Prawo to opiera się na samej naturze osoby ludzkiej, której godność pozwala jej dobrowolnie przyłgnąć do prawdy Bożej przekraczającej porządek doczesny. Dlatego też prawo to przysługuje trwale również tym, którzy nie wypełniają obowiązku szukania prawdy i trwania przy niej (30¹⁹).

¹⁸ DH 2 [2].

¹⁹ DH 2 [9].

(29) Sobór Watykański II, dekl. *Dignitatis humanae*, 2.

(30) Sobór Watykański II, dekl. *Dignitatis humanae*, 2.

KKK 2107

Jeżeli zważywszy na szczególne sytuacje narodów, zostaje przyznana jednej wspólnotie religijnej wyjątkowa pozycja cywilna w prawnym ustroju społeczeństwa, konieczne jest, aby jednocześnie było uznawane i respektowane prawo wszystkich obywateli i wspólnot religijnych do wolności w dziedzinie religijnej (31²⁰).

²⁰ DH 6 [4].

(31) Sobór Watykański II, dekl. *Dignitatis humanae*, 6.

Prawo do wolności religijnej nie oznacza moralnej zgody na przyłgnięcie do błędu (32²¹) ani rzekomego prawa do błędu (33), lecz naturalne prawo osoby ludzkiej do wolności cywilnej, to znaczy – w słusznym zakresie – do wolności od przymusu zewnętrznego w sprawach religijnych ze strony władzy politycznej. To prawo naturalne powinno być w taki sposób uznane w porządku prawnym społeczeństwa, by stało się prawem cywilnym (34²²).

(32) Por. Leon XIII, enc. *Libertas praestantissimum*.

(33) Por. Pius XII, Przemówienie (6 grudnia 1953).

(34) Por. Sobór Watykański II, dekl. *Dignitatis humanae*, 2.

Prawo do wolności religijnej nie może być w sobie ani nieograniczone (34²³), ani ograniczone tylko przez *porządek publiczny* pojmowany w sposób pozytywistyczny lub naturalistyczny (36²⁴). Przynależny mu *słuszny zakres* powinna dla każdej sytuacji społecznej określać roztropność polityczna zgodnie z wymaganiami dobra wspólnego, a władza cywilna powinna go zatwierdzać według *norm prawnych dostosowanych do obiektywnego porządku moralnego* (37²⁵).

(34) Por. Pius VI, breve *Quod aliquantum*.

(36) Por. Pius IX, enc. *Quanta cura*.

(37) Sobór Watykański II, dekl. *Dignitatis humanae*, 7.

KKK 2108

²¹ Zob. w naszym aneksie

1: → T 6.; ponadto

w aneksie 3: → V 9.

²² DH 2 [4].

KKK 2109

²³ Zob. w naszym aneksie

4: → C 1.

²⁴ Zob. w naszym aneksie

4: → C 4.1.

²⁵ DH 7 [4].